

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПРОБЛЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

©2022 ІВАНОВ Ю. Б., ІВАНОВА О. Ю., ЛАПТЄВ В. І.

УДК 33.332. 332.1
JEL Classification: L830

Іванов Ю. Б., Іванова О. Ю., Лаптев В. І.

Методичний підхід до ідентифікації проблем функціонування територіальних громад в умовах нестабільності

Статтю присвячено актуальній проблемі просторового розвитку територіальних громад. Метою статті є розробка методичного підходу до ідентифікації проблем функціонування територіальних громад в умовах нестабільності та формування напрямів просторового розвитку територій на основі проблемно-орієнтованого підходу. Обґрунтовано використання проблемно-орієнтованого підходу до просторового розвитку територіальних громад, який передбачає сукупність дій з публічного управління та впливів, спрямованих на вирішення теоретичних або практичних завдань стосовно ефективного використання ресурсів територіальної громади за рахунок отримання нових конкурентних переваг, створення сприятливих умов життєдіяльності громади, забезпечення лояльності населення за допомогою активних практичних дій з вирішення наявних і перспективних проблем функціонування громади. З позиції проблемно-орієнтованого підходу просторовий розвиток об'єднаних територіальних громад передбачає підхід, що базується на гіпотезі існування проблем використання стратегічного потенціалу територіальної громади, які вимагають аналізу і прийняття обґрунтованих управлінських рішень на рівні громади в рамках компетенцій місцевих органів влади. Розроблено методичний підхід до ідентифікації проблем функціонування територіальних громад в умовах нестабільності, який передбачає проведення аналізу стану розвитку об'єднаних територіальних громад на основі оцінки їх ресурсного забезпечення та проведення самооцінки їх розвитку, а отже, ефективного використання наявних в громаді ресурсів; аналізу законодавчого забезпечення просторового розвитку територіальних громад; аналізу наявних механізмів, методів, інструментів державної політики щодо просторового розвитку територій. Розроблено когнітивну карту взаємозв'язку проблем просторового розвитку територіальних громад з виокремленням чотирьох груп проблем: проблеми просторового розвитку територіальних громад та адміністративно-територіального устрою; проблеми соціально-економічного розвитку на основі самодостатності; проблеми системи місцевого самоврядування; проблеми розвитку сільських територій.

Ключові слова: територіальні громади, децентралізація, державне регулювання; державна підтримка, методичний підхід, умови нестабільності.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-1-51-58>

Рис.: 2. **Бібл.:** 16.

Іванов Юрій Борисович – доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: yuriy.ivanov.ua@gmail.com

Іванова Ольга Юріївна – доктор економічних наук, доцент, завідувач сектора проблем регіонального розвитку та децентралізації відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: laptevaou@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3656-2473>

Лаптев В'ячеслав Ігорович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: vlapte777@gmail.com

UDC 33.332. 332.1
JEL Classification: L830

Ivanov Y. B., Ivanova O. Y., Laptiev V. I. Methodical Approach to Identifying Problems in the Functioning of Territorial Communities Caused by Unstable Environments

The article deals with the topical problem of spatial development of territorial communities. The study aims at creating a methodical approach to identifying the problems in the functioning of territorial communities, the former being caused by unstable conditions, and the areas of spatial development of territories using a problem-oriented approach. The application of a problem-oriented approach to the spatial development of territorial communities is substantiated. The approach

* Роботу виконано в межах НДР «Моделювання просторового розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні» (№ державної реєстрації 0120U101128)

*The work has been carried out within the research and development theme "Modelling spatial development of the United territorial communities in Ukraine" (state registration number 0120U101128)

provides a set of actions in public administration and influences aimed at solving theoretical or practical problems of efficiently using local community resources by gaining new competitive advantages, creating favorable living conditions, ensuring population loyalty through actively solving the already existing and possible problems in community functioning. Within the problem-oriented framework, the spatial development of united territorial communities involves an approach based on the hypothesis that using the strategic capacity of a territorial community is not a problem-free process, and the arising problems require analysis and sound management decisions at the community level and within the powers of local authorities. A methodical approach to identifying problems with the functioning of territorial communities in an unstable environment is suggested. Namely, it involves analyzing the following issues: a) development level of united territorial communities through evaluating their resource provision and self-assessment of their development level, which helps to draw conclusions as for the effectiveness of using the community resources; b) legislative support for the spatial development of territorial communities; and c) the existing mechanisms, methods, and instruments of the state policy on the spatial development of Ukrainian territories. A cognitive map of interrelations between the existing problems of the spatial development of territorial communities has been drafted, in which four groups of problems are identified, in particular: 1) problems within the spatial development of territorial communities, and those connected with Ukraine's territorial system; 2) problems of socio-economic development based on self-sufficiency; 3) problems in the local self-government system; 4) problems of rural development.

Keywords: territorial communities, decentralization, state regulation; state support, methodical approach, unstable conditions.

Fig.: 2. **Bibl.:** 16.

Ivanov Yuriy B. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Chief Research Scientist of the Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: yuriy.ivanov.ua@gmail.com

Ivanova Olga Yu. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor of the Head of, Sector of Problems of Regional Development and Decentralization of the Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: laptevaou@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3656-2473>

Laptiev Viacheslav I. – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Social Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: vlaptev777@gmail.com

Розвиток національної економіки залежить від конкурентоспроможності та самодостатності функціонування окремих територіальних одиниць країни. Водночас просторовий розвиток територіальних громад залежить від ефективності інструментів державного регулювання, вибір яких залежить від конкурентних переваг території, які мають бути розвинені та сформовані, а також від наявних чи можливих проблем використання її ресурсів.

Поглиблення соціально-економічної кризи в Україні актуалізує проблему ефективного використання стратегічного потенціалу територіальних громад для можливості саморозвитку територій та формування стійких конкурентних позицій.

Територіальна громада як відкрита система здатна до саморозвитку на основі мобілізації потенційних можливостей її елементів та отримання синергетичного ефекту. Отже, з позиції системного підходу територіальні громади розглядаються як сукупність взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів, в ролі яких виступають ресурси громади (людські, матеріальні, природні, соціальні, економічні, техніко-технологічні, інформаційні та ін.), а також процеси, соціальні, політичні, економічні, що на окремій території з використанням інструментів державного регулювання та механізмів публічного управління забезпечують просторовий розвиток.

Вибір напрямів та інструментів розвитку територіальних громад лежить у площині ідентифікації проблем розвитку та наявних або можливих конкурентних переваг території.

Однак першим етапом має стати визначення проблем територіальної громади, що заважають розвиватися

території та формувати нові конкурентні переваги та точки зростання.

Питання просторового розвитку територій в межах розміщення сільського господарства, промисловості, оптимальної форми міста досліджували в своїх працях такі вчені: М. Долішній [1], В. Дергачев [2], П. Кругман [3], Г. Онищук [4], О. Тищенко [5], П. Хаггет [6] та ін. Економічну діяльність з точки зору просторового розвитку розглядали вчені-економісти: П. Варналій [7], П. Кругман [3], М. Мельник [8] Г. Штофер [9], та ін. Однак, незважаючи на дослідженість просторового розвитку територій, особливої актуальності в умовах невизначеності та соціальної, політичної, економічної кризи набувають питання комплексного підходу до просторового розвитку об'єднаних територіальних громад на основі ідентифікації проблем розвитку території.

Мета статті – розробка методичного підходу до ідентифікації проблем функціонування територіальних громад в умовах нестабільності та формування напрямів просторового розвитку територій на основі проблемно-орієнтованого підходу.

Проблемно-орієнтований підхід в роботі [10] розглядався в контексті розвитку людських ресурсів, в межах дослідження просторового розвитку територіальних громад цей підхід передбачає сукупність дій з публічного управління та впливів, спрямованих на вирішення теоретичних або практичних завдань стосовно ефективного використання ресурсів територіальної громади за рахунок отримання нових конкурентних переваг, створення сприятливих умов життєдіяльності громади, забезпечення лояльності населення за допомогою активних практичних

дій з вирішення наявних і перспективних проблем функціонування громади.

З позиції проблемно-орієнтованого підходу просторовий розвиток об'єднаних територіальних громад (ОТГ) передбачає підхід, що базується на гіпотезі існування проблем використання стратегічного потенціалу територіальної громади, які вимагають аналізу і прийняття обґрунтованих управлінських рішень на рівні громади в рамках компетенцій місцевих органів влади.

Загальний методичний підхід до ідентифікації проблем функціонування територіальних громад в умовах нестабільності передбачає проведення аналізу стану розвитку об'єднаних територіальних громад на основі оцінки їх ресурсного забезпечення та проведення самооцінки їх розвитку, а отже, ефективного використання наявних в громаді ресурсів; аналізу законодавчого забезпечення просторового розвитку територіальних громад; аналізу наявних механізмів, методів, інструментів державної політики щодо просторового розвитку територій (рис. 1).

Просторове планування є важливим для ефективного використання територіальних ресурсів для нових об'єднаних громад, територія яких значно збільшується. Це зробить дієвою реалізацію територіального та земельного потенціалу територіальних громад з урахуванням принципового вирішення розвитку, планування, забудови та іншого використання території громади, також за межами населених пунктів [11, с. 8].

Оцінка ресурсної забезпеченості просторового розвитку об'єднаних територіальних громад передбачає виявлення всіх ресурсів, їх наявність, якість і потенціал. До таких ресурсів належать людські; матеріальні; фінансові; природні; інформаційні й ін.

Однак кількісні показники не забезпечують якість цього ресурсу. Людські ресурси об'єднаних територіальних громад виступають і суб'єктом управління і водночас об'єктом управління. Причому важливим є те, що людські ресурси територіальних громад створюють додану вартість на власній території своїми інтелектуальними, фізичними

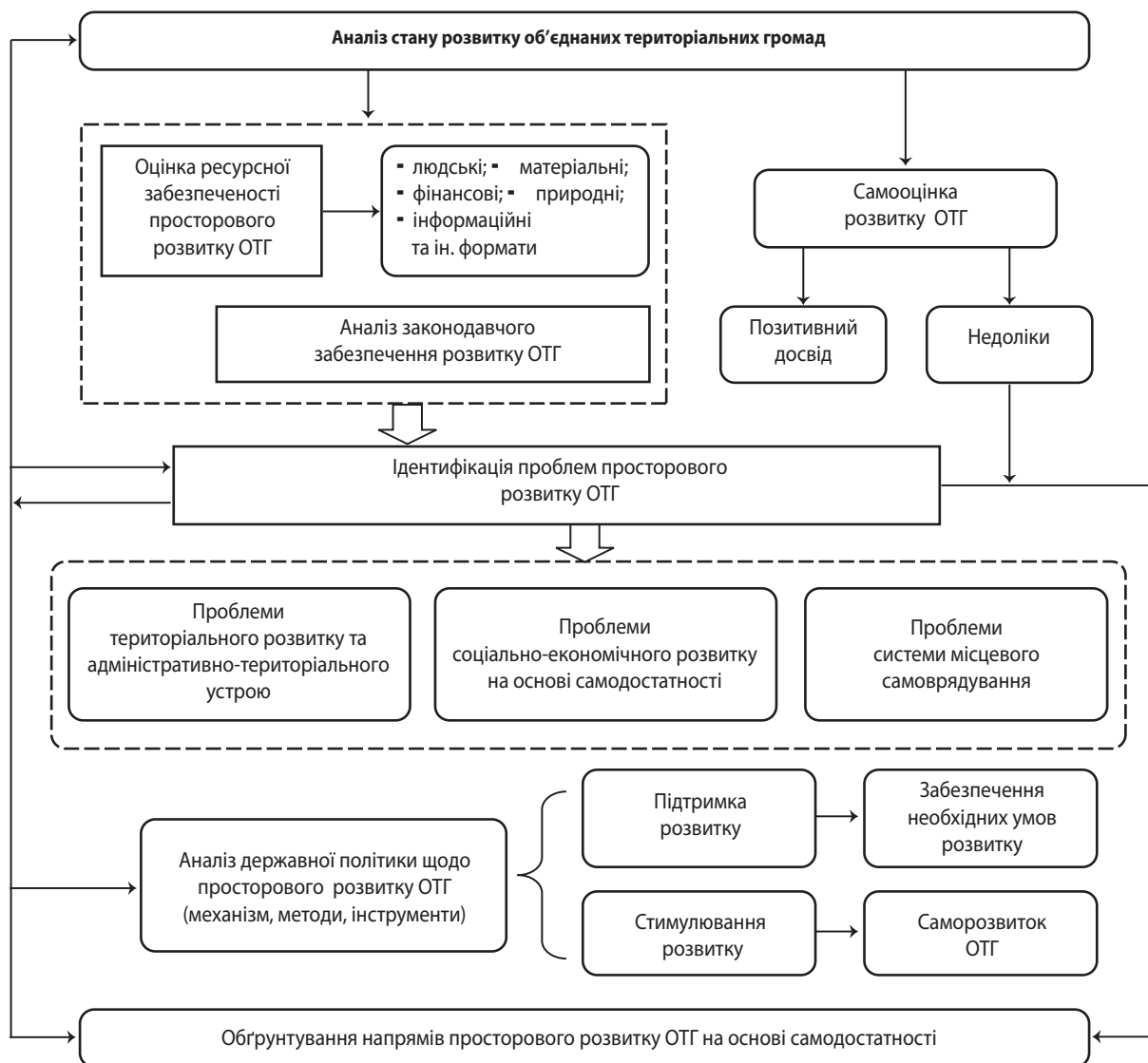

Рис. 1. Методичний підхід до ідентифікації проблем функціонування територіальних громад в умовах нестабільності

Джерело: авторська розробка

та ін. здібностями. Однак на сьогодні склалася така ситуація, коли не всі об'єднані територіальні громади в своєму якісному складі населення мають фахівців, що здатні розробляти стратегії, бізнес-плани, проекти, не в змозі розробляти якісні механізми управління об'єднаними територіальними громадами, не є фахівцями з маркетингу, фінансів, державного управління тощо. Така ситуація склалася не в усіх об'єднаних територіальних громадах, однак деякі громади навіть не отримують і не використовують інформацію щодо можливої допомоги в якості грантів, фінансування проектів розвитку тощо, а інколи інформаційне забезпечення працює, а як працювати і розробляти ці документи – кадровий склад територіальних громад не здатний опанувати. У цій ситуації важливо працювати з двох боків:

- по-перше, продовжувати удосконалення механізму інформаційної підтримки розвитку територіальних громад, навчання кадрового складу територіальних громад та ін.;
- по-друге, фахівці в територіальних громадах, що мають належний рівень професійної підготовки, мають вступати в управління об'єднаними територіальними громадами або створювати органи самоврядування населення (ОСН), які мають можливість подавати проекти розвитку, контролювати якість виконання послуг населенню та діяльність голів територіальних громад та інші питання.

Наступним важливим ресурсом, що дає змогу територіальним громадам забезпечувати саморозвиток, є фінансові ресурси.

У 2021 році Урядом України було ухвалено Бюджетну декларацію на 2020–2024 рр., яка б засвідчила просування реформи управління країною та її можливості щодо збільшення бюджетів місцевих громад [12].

Частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету у 2020 р. знизилася до 22,6 % з 23,3 % у 2019 р. Частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету без урахування трансфертів з державного бюджету у 2020 р. знизилася до 34,2 % з 43,5 % у 2019 р. Це свідчить про значну залежність місцевих бюджетів від центру та про неспроможність територіальних громад до самофінансування. При цьому негативна тенденція і щодо зниження доходів місцевих бюджетів у 2020 р. до 290,1 млрд грн з 300,2 млрд грн у 2019 р., а також зниження видатків місцевих бюджетів з 566,2 млрд грн у 2019 р. до 478,1 млрд грн у 2020 р. [13]. У 2021 р. за 9 місяців доходи загального фонду на 1 мешканця без трансфертів склали: 10,7 тис. грн – у Київській, 9,4 тис. грн – у Полтавській, 5,7 тис. грн – у Харківській, 2,7 тис. грн – у Чернівецькій; 3,46 тис. грн – у Закарпатській областях порівняно з середнім показником по країні – 5,7 тис. грн на особу. За видатками доходи загального фонду на 1 мешканця також лідирують Київська та Полтавська області – 11,6 тис. грн та 10,1 тис. грн відповідно з середнім показником по країні – 8,6 тис. грн на особу [13].

За рівнем дотаційності найвищий показник спостерігався у територіальних громадах Чернівецької області – 37,3 % та 0,6 % – у Полтавській області. Недотаційною залишалася на 2021 рік тільки Київська область (-1,3 %). При

цьому середній рівень дотаційності за країною досягнув 13,4 %. Дотаційність місцевих бюджетів свідчить про неспроможність територіальних громад формувати дохідну частину бюджетів громад за рахунок власних коштів; про відсутність достатніх джерел фінансування на державному і регіональному рівнях, що призводить до неефективного управління місцевими фінансами.

Ці тенденції свідчать про необхідність удосконалення державної регіональної політики та розвитку територій, в тому числі при забезпеченні ефективності відносин між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування при перерозподілі коштів. Потребують удосконалення міжбюджетні відносини центр-територіальні громади в межах закріплення достатньої фінансової бази відповідно до закріплених повноважень у межах реформи децентралізації влади [14].

Проведений аналіз наслідків реалізації реформ показав наявність поруч з позитивними результатами реформи певні проблеми, що є бар'єрами до самодостатності територіальних громад (рис. 2).

Серед основних викликів органам місцевого самоврядування та перешкод розвитку, що спіткали українські територіальні громади в умовах децентралізації влади, слід виділити такі групи проблем:

- 1) проблеми просторового розвитку ОТГ та адміністративно-територіального устрою;
- 2) проблеми соціально-економічного розвитку на основі самодостатності;
- 3) проблеми системи місцевого самоврядування;
- 4) проблеми розвитку сільських територій.

Поглибмося в ці групи проблем. Перша група проблем включає: невирішені питання планування територій і формування генеральних планів; відсутність чітко обґрунтованих критеріїв об'єднання територіальних громад; високу подрібненість адміністративно-територіальних одиниць місцевого рівня; невирішені питання планування територій і формування генеральних планів; значну подрібненість адміністративних одиниць місцевого рівня, що формує незначні за чисельністю громади з відсутністю явного центру, що стає загрозою при забезпеченні гідного рівня життя в період карантину та пандемії; наявність диспропорцій за чисельністю, територією і кількістю громад; низький рівень фінансової спроможності ОТГ.

Друга група проблем включає проблеми соціально-економічного розвитку на основі самодостатності: законодавча неврегульованість функціонування місцевого самоврядування у питаннях розподілу повноважень, ресурсів, зокрема, земельних відносин і управління комунальним майном, відсутність механізмів їх реалізації; низький рівень якості життя населення в громадах; не в повному обсязі розмежовані повноваження між рівнями влади; неспроможність органів місцевого самоврядування забезпечити умови для розвитку об'єднаних територіальних громад на засадах самодостатності; наявність диспропорцій за чисельністю, територією і кількістю громад; низький рівень фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад щодо делегованих повноважень. Карантин та призупинення роботи багатьох підприємств через COVID-19 спричинив проблеми в економічній сфері та позначився

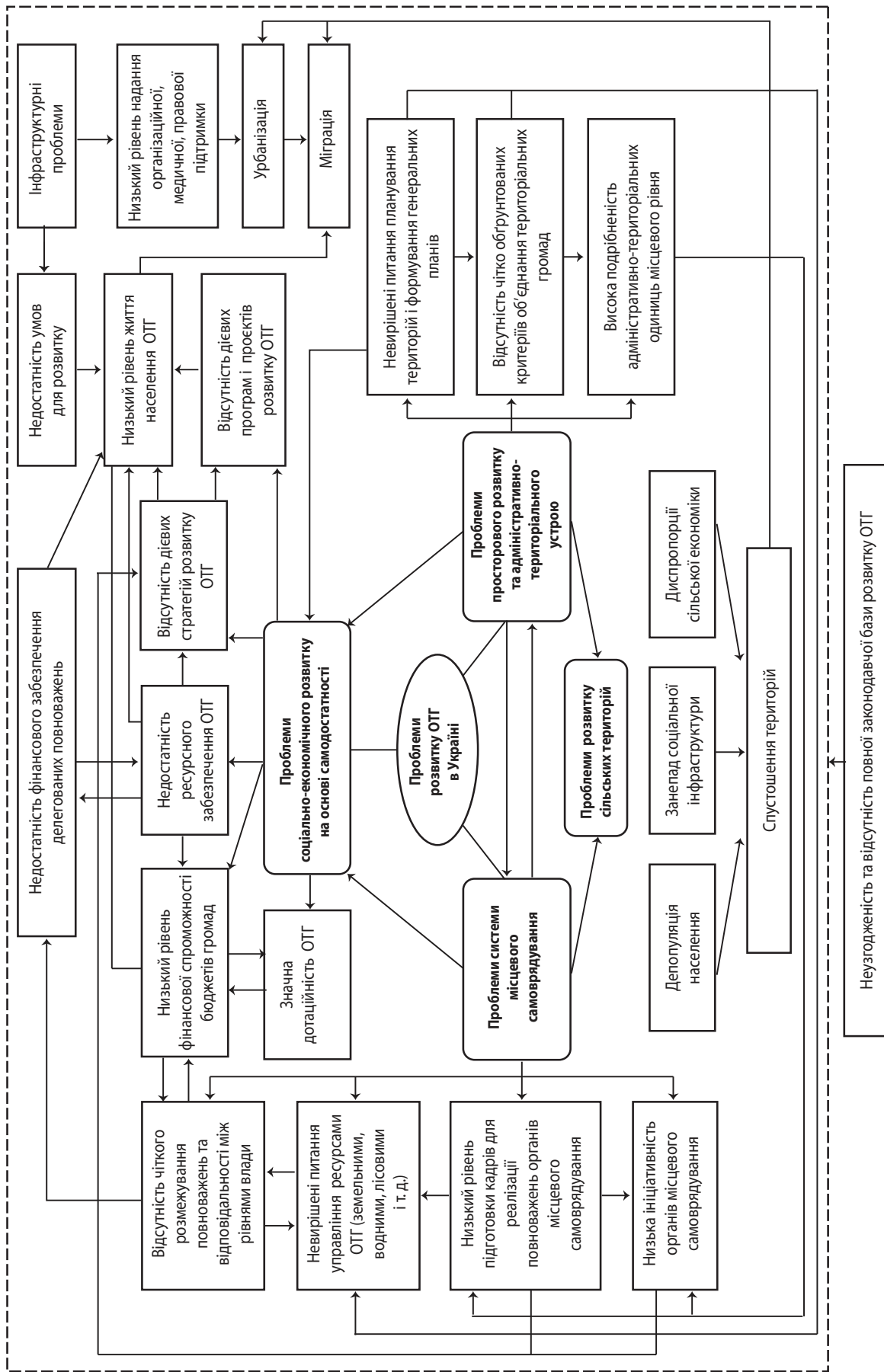

Рис. 2. Когнітивна карта взаємозв'язку проблем просторового розвитку територіальних громад

Джерело: авторська розробка

на фінансовій спроможності об'єднаних територіальних громад. Через структуру власних доходів місцевих бюджетів, яка приблизно на 95 % складається з податкових надходжень, пільги по яких запропоновано бізнесу в регіонах, бюджети територіальних громад зазнають значних втрат.

Нагальними проблемами також є низький рівень підготовки, компетентності, інформованості кадрів для реалізації повноважень органів місцевого самоврядування, людських ресурсів територіальних громад, відсутній досвід ведення переговорів, пошуку компромісу і консенсусу.

Першочерговою проблемою, що постає перед ОТГ, на думку С. Весперіс та Я. Решетняк, є «недостатній рівень кваліфікації кадрів [15]. Це пов'язано з тим, що абсолютна більшість об'єднаних громад розташована та утворена винятково з населених пунктів, що знаходяться на сільських територіях, тоді як молоді та висококваліфіковані спеціалісти під час працевлаштування надають перевагу містам. Іншою проблемою, що спричиняє таку ситуацію, була жорстка централізація прийняття управлінських рішень, що, наприклад, не вимагала від бухгалтерів у сільських радах досконалого знання Бюджетного кодексу, оскільки бюджети зазвичай їм надходили з районного рівня» [16];

Низький рівень надання організаційної, методичної підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, зокрема в питаннях участі у міжнародних програмах. «Проблема перерозподілу офіційних трансфертів у частині медичної субвенції у зв'язку з паралельним проходженням реформи медичної сфери, запропонованої Міністерством охорони здоров'я, відповідно до якої кожна ОТГ може самостійно обирати, з якою лікарнею вона хоче укласти договір на медичне обслуговування наявного населення. При цьому слід відмітити, що і сама медична реформа викликає досить багато запитань, оскільки вона спрямована насамперед на зменшення фінансового тягаря з держави та перекладання відповідальності на місцеву владу» [15].

До третьої групи проблем належать проблеми системи місцевого самоврядування:

- зростання владних повноважень, покладених на органи місцевого самоврядування, безпечно призводить до збільшення відповідальності за прийняття управлінських рішень на місцях;
- низький рівень кваліфікації, компетентності органів місцевого самоврядування для реалізації повноважень покладених у межах реформи децентралізації, відсутній досвід ведення переговорів, пошуку компромісу і консенсусу;
- наявність корупційного ризику через превалювання особистих інтересів над інтересами громади;
- відсутність системного розуміння процесу може завадити співробітництву об'єднаних територіальних громад для спільного розвитку тощо.

Четверта група проблем включає проблеми розвитку сільських територій:

- економічні проблеми, викликані специфікою сільських об'єднаних територіальних громад, неефективними методами господарювання на сільських територіях; застарілою матеріальною базою, структурними диспропорціями виробництва тощо;

- «фінансова децентралізація хоча й значно розширила повноваження органів місцевого самоврядування, провівши розмежування податків, але створила іншу проблему. Так, наприклад, більшість підприємців вбачають вигоду реєстрації юридичних адрес своїх підприємств у великих містах, що автоматично позбавляє маленькі населені пункти значної частини власних доходів, оскільки, відповідно до чинного законодавства, податки справляються за місцем їх юридичної реєстрації» [15];
- складна демографічна ситуація в сільських об'єднаних територіальних громадах;
- низький рівень якості життя населення в сільських об'єднаних територіальних громадах;
- високий рівень безробіття;
- трудова міграція сільського населення;
- погіршення екологічної ситуації;
- брак кваліфікованих кадрів;
- занепад інфраструктури;
- деградація ґрунтів; поширення ерозійних процесів;
- «освітня реформа передбачає ліквідацію неспроможних шкіл та формування опорних. Якщо для міст така ситуація не є проблемною, то для сіл / селищ вона формує нові виклики. Так, наприклад, діти з віддалених сіл не зможуть добратися до опорної школи, якщо вийде з ладу шкільний автобус чи комунальні служби не сформує гідну інфраструктуру. Медична та освітня реформа тягнуть за собою значні зміни в трансфертній політиці держави – більш жорстке їх регулювання та контроль за ними» [15].

Державне регулювання просторового розвитку територіальних громад полягає у політиці підтримки територій, яка спрямована на забезпечення приблизно однакового рівня життя, доступ до якісних соціальних послуг та ін. Держава здійснює інформаційно-просвітницьку, організаційну, методичну та фінансову допомогу щодо добровільного об'єднання територіальних громад, а також у організації розробки комплексного плану просторового розвитку територіальних громад.

Отже законодавство передбачає здійснення підтримки територіальних громад на етапі добровільного об'єднання та запланований ряд заходів з інформаційної підтримки розробки комплексного плану їх просторового розвитку. Також проводяться заходи щодо навчання територіальних громад, однак, досвід показує недостатність і несистемність, узагальненість даних заходів.

Фінансова підтримка передбачає надання територіальним громадам коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади, однак більший акцент слід робити на проектах розвитку територій.

Таким чином, в умовах невизначеності та нестабільності актуальності набувають механізми стимулюючої компоненти державного регулювання розвитку територіальних громад, сутність якої складається в активізації ролі територіальної громади в досягненні власного розвитку,

стимулюванні точок зростання, розвитку стратегічного потенціалу територіальної громади, підвищенні ролі органів місцевого самоврядування у розвитку територіальної громади, інноваційні механізми територіального розвитку, стимулюванні кооперації суб'єктів громади тощо.

Необхідно формувати умови для саморозвитку спроможних об'єднаних територіальних громад за рахунок подальшого законодавчого врегулювання децентралізації повноважень органів місцевого самоврядування, децентралізації бюджетних повноважень, в тому числі за рахунок реформування міжбюджетних відносин; децентралізації підготовки остаточних проектів перспективних планів формування спроможних громад; розробки механізмів розподілу повноважень, ресурсів (земельних, водних, лісових, управління комунальним майном); організації online організаційної, методичної підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні тощо.

Проблемно-орієнтований підхід до просторового розвитку територіальних громад [16] має на меті врахування нагальних проблем територіальної громади, які знижують рівень та якість життя населення та подальший пошук конкурентних переваг території, які дозволять максимально ефективно використовувати стратегічний потенціал території та отримувати позитивний синергетичний ефект від спільного застосування елементів такої системи, як територіальна громада.

Подальші наукові дослідження лежать в площині методології моделювання просторового розвитку залежно від виду та специфіки об'єднаної територіальної громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долишній М. І., Паламарчук М. М., Паламарчук О. М., Шевчук Л. Т. Соціально-економічне районування України. Львів, 1997. 50 с.
2. Дергачев В. А. Геоэкономика Украины (теоретические и прикладные основы). Одесса : ИПРЭИ НАН Украины, 2002. 244 с.
3. Кругман П. Пространство: последний рубеж. *Пространственная экономика*. 2005. № 3. С. 121–126.
4. Онищук Г. І. Проблеми розвитку міського комплексу України: теорія і практика. Київ : Науковий світ, 2002. 506 с.
5. Тищенко О. П. Методологія просторового підходу щодо дослідження розвитку національної економіки: теоретична база та необхідність міждисциплінарного синтезу. *Регіональна економіка*. 2012. № 3. С. 16–24.
6. Хаггет П. Пространственный анализ в экономической географии. Москва : Прогресс, 1968. 391 с.
7. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / [наук. ред. З. С. Варналій]. Київ : Знання України, 2005. 498 с.
8. Мельник М. І., Кушнірецька О. В. Просторовий розвиток індустріальних парків у контексті метрополізації. *Регіональна економіка*. 2016. № 2. С. 54–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2016_2_9
9. Штофер Г. А. Методические основы оценки деловой активности региона. *Экономика и управление*. 2005. № 6. С. 70–74.
10. Laptiev V., Stoyanova T., Koev S., Stoyanov P., Zhyvko Z. Strategic management of the development of the personnel of industrial companies. *Academy of Strategic Management Journal*. 2019. Vol. 18. Issue 3. P. 1–6.
11. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович]. Київ, 2017. 107 с.
12. Бюджетна декларація на 2020–2024. URL: <https://mof.gov.ua/>
13. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/>
14. Kondratenko N., Papp V., Romaniuk M., Ivanova O., Petrashko L. The role of digitalization in the development of regions and the use of their potential in terms of sustainable development. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11 (51). P. 103–112. DOI: 10.34069/AI/2022.51.03.10
15. Весперіс С. З. Решетняк Я. В. Децентрализиция: проблемы вновь сформированных объединенных территориальных громад. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 19. Ч. 1. С. 46–50.
16. Ivanov Yu., Ivanova O., Laptiev V., Polyakova O., Shlykova V. Problem-oriented Management of United Territorial Communities' Development Based on Decentralization under the Pandemic Influence. International Scientific and Practical Conference «Sustainable Development in the Post-Pandemic Period» (SDPPP-2021). *SHS Web of Conferences*. 2021. Vol. 126. 02001. DOI: 10.1051/shsconf/202112606002

REFERENCES

- "Biudzhetna deklaratsiia na 2020-2024" [Budget Declaration for 2020-2024]. <https://mof.gov.ua/>
- Borshch, H. A. et al. *Resursne zabezpechennia obiednanoi terytorialnoi hromady ta yii marketynh* [Resource Provision of the United Territorial Community and Its Marketing]. Kyiv, 2017.
- "Detsentralizatsiia" [Decentralization]. <https://decentralization.gov.ua/>
- Dergachev, V. A. *Geoekonomika Ukrainy (teoreticheskiye i prikladnyye osnovy)* [Geoeconomics of Ukraine (Theoretical and Applied Foundations)]. Odesa: IPREI NAN Ukrainy, 2002.
- Dolishnii, M. I. et al. *Sotsialno-ekonomichne raionuvannia Ukrainy* [Socio-economic Zoning of Ukraine]. Lviv, 1997.
- Ivanov, Yu. et al. "Problem-oriented Management of United Territorial Communities' Development Based on Decentralization under the Pandemic Influence". «Sustainable Development in the Post-Pandemic Period» (SDPPP-2021). *SHS Web of Conferences*, vol. 126. 02001. 2021. DOI: 10.1051/shsconf/202112606002
- Khagget, P. *Prostranstvennyy analiz v ekonomicheskoy geografii* [Spatial Analysis in Economic Geography]. Moscow: Progress, 1968.
- Kondratenko, N. et al. "The role of digitalization in the development of regions and the use of their potential in terms of sustainable development". *Amazonia Investiga*, vol. 11 (51) (2022): 103-112. DOI: 10.34069/AI/2022.51.03.10
- Krugman, P. "Prostranstvo: posledniy rubezh" [Space: The Last Frontier]. *Prostranstvennaya ekonomika*, no. 3 (2005): 121-126.
- Laptiev, V. et al. "Strategic management of the development of the personnel of industrial companies". *Academy of Strategic Management Journal*, vol. 18, no. 3 (2019): 1-6.
- Melnyk, M. I., and Kushniiretska, O. V. "Prostorovyi rozvytok industrialnykh parkiv u konteksti metropolizatsii" [Spatial De-

velopment of Industrial Parks in the Context of Metropolisation]. *Rehionalna ekonomika*. 2016. http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2016_2_9

Onyshchuk, H. I. *Problemy rozvytku miskoho kompleksu Ukrainy: teoriia i praktyka* [Problems of Development of the Urban Complex of Ukraine: Theory and Practice]. Kyiv: Naukovyi svit, 2002.

Rehiony Ukrainy: problemy ta priorytety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [Regions of Ukraine: Problems and Priorities of Socio-economic Development]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2005.

Shtofer, G. A. "Metodicheskiye osnovy otsenki delovoy aktivnosti regiona" [Methodological Bases for Assessing the Business Activity of the Region]. *Ekonomika i upravleniye*, no. 6 (2005): 70-74.

Tyshchenko, O. P. "Metodolohiia prostorovoho pidkhodu shchodo doslidzhennia rozvytku natsionalnoi ekonomiky: teoretichna baza ta neobkhdnist mizhdystyplinarnoho syntezu" [Methodology of the Spatial Approach to the Study of National Economic Development: The Theoretical Basis and the Need for Interdisciplinary Synthesis]. *Rehionalna ekonomika*, no. 3 (2012): 16-24.

Vesperis, S. Z., and Reshetnyak, Ya. V. "Detsentralizatsiya: problemy vnov sformirovanykh obedinennykh territorialnykh gromad" [Decentralization: Problems of Newly Formed United Territorial Communities]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 1, no. 19 (2018): 46-50.

Стаття надійшла до редакції 09.03.2022 р.